

ΔΥΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΜΕΛΕΤΙΟΝ ΚΑΒΑΣΙΛΑΝ

1

Γράμμα συνοδικὸν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου ΣΤ' ¹ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Λιδυμοτείχου Μελέτιον Καβάσιλαν, δι' οὗ ἀγγέλλεται αὐτῷ ἡ μετάθεσις τοῦ εἰς τὴν Μητρόπολιν Κρήτης (Δεκέμβριος 1868).

¹Αριθ. χειρ. Ἱστορικοῦ Μουσείου Κρήτης Α/Α 218, Φακ. 4/4. Ἐπὶ μονοφύλλου κοινοῦ χάρτου καὶ ἐπὶ τῶν δύο σελίδων γεγραμμένου. Κατάστασις γενικῶς καλὴ μὲ ὀλίγας διατρήσεις εἰς τὰ σημεῖα πτύξεως. Διαστ. 0,37 × 0,25.

²Αριθ. Πρ. 5834

• Δ. 3793

† Γρηγόριος ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἱερώτατε Μητροπολίτα Κρήτης, ὑπέριμε καὶ ἔξαρχε Εὐρώπης, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ | Συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μειριότητος κύριε Μελέτιε ² χάρις εἴη τῇ αὐτῆς ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. | Ἐλάβομεν τὸ σταλὲν ἡμῖν ἀδελφικὸν γράμμα τῆς, σεσημειωμένον τῇ κδ' τοῦ παριππεύσαντος μη | νός, ὅπερ, εἴ καὶ ὑπερήμερον, ἐπληροφόρησεν ἡμᾶς καὶ τὴν περὶ ἡμᾶς Ἱερὰν Σύνοδον περὶ τῆς προ | θύμου αὐτῆς ὑπακοῆς, μεθ' ἧς ἀποδεξαμένη ὡς φωνὴν Κυρίου τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐκλογὴν καὶ | τὴν ἀπόφασιν τῆς μεταθέσεως καὶ τοῦ προβιβασμοῦ αὐτῆς εἰς τὴν Ἀγιωτάτην Μητρόπολιν Κρή | τῆς, πειθήνιον ἐαυτὴν παρέσχεν ταῖς ἐκκλησιαστικῶς καὶ πολιτικῶς ἐγκριθεῖσι καὶ τελεσθεῖσι· διὸ καὶ | ἐπηνέσαμεν αὐτήν, ὡς ἀξίως τῇ πρὸς αὐτὴν ἀγαθῇ ὑπολήψει τῆς Ἐκκλησίας προσενεχθεῖσαν, | καὶ δικαιώσασαν τὰ αἰσθητάματα τῶν χρησιῶν ἐλπίδων τῆς ἀρίστης εὐαρεσθήσεως, ἣν ἡ κοί | νῃ αὕτη μήτηρ ἀπεκδέχεται καὶ ἐν τῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κρήτης ἀποκαταστάσει αὐτῆς, | τὴν ὁποῖαν λόγοι ἐκκλησιαστικοὶ καὶ πολιτικοὶ ὑπηγόρευσαν ἀναγκαίως καὶ ἀπαραιτήτως. | Ἐπειδὴ δέ, ἀγαπητὲ ἀδελφέ, εἶδομεν ἐν τῷ γράμματί τῆς δισταγμούς τινας καὶ ἀποδειλιάσεις | αὐτῆς ἕνεκα τῆς ἀνωμάλου δῆθεν καταστάσεως τῆς ἐπαρχίας τῆς ³, οὐ λείπομεν διὰ τῆς παρού | σης ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς πληροφοροῦσαι αὐτήν, ὅτι ἡ ἐκκλησία προνοητικῶς διατε | θειμένη ὑπὲρ τῆς ἐν παῖσιν

ἀνέσεως καὶ περιθάλψεως αὐτῆς, ἔλαβεν ὅλα τὰ ἀνήκοντα μέ | τρα πρὸς
ἐξασφάλισιν τῆς ὑλικῆς καὶ σωματικῆς αὐτῆς ἀναπαύσεως, περὶ ἧς βε-
βαιωθεῖσα | μὲ τὴν ἐνταῦθα αἰσίαν αὐτῆς ἔλευσιν, εὐαρεστηθήσεται ἐκ
περισσοῦ, εὐγνωμονοῦσα τῇ ἐκ | κλησίᾳ. Προτιρεπόμεθα τοίνυν τῇ αὐ-
τῆς ἱερότητι, ὅπως μετὰ θάρρους καὶ εὐκαρδίας διατε | θεῖσα, ἐπιτα-
χύνῃ τὴν ἐνταῦθα ἔλευσίν της, μὴ ἀναβάλλουσα τὸν καιρόν. Ἀποστέλ-
λομεν δὲ | ἤδη αὐτῇ ἐσώκλειστον ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ἐπιστολὴν⁴ πρὸς
τοὺς Δημογέροντας καὶ Προ | κρίτους αὐτόθι χριστιανούς, ἀπαντιῶντες
εἰς τὴν σταλεῖσαν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναφορὰν αὐτῶν, καὶ | προτιρεπόμεθα
αὐτῇ, ὅπως ἐπιδοῦσα αὐτὴν τῇ τιμιότητί των, ἐπωφεληθῇ τῆς περιστά-
σεως, | ἵνα διὰ τῶν προσφόρων λόγων καὶ συμβουλῶν αὐτῆς κατευνάσῃ
τὴν λύπην καὶ ταραχὴν | αὐτῶν διὰ τὴν στέρησίν της, καὶ ἀποτρέψῃ
παντὸς κινήματος ἀπροσφόρου καὶ ἀτελεσφορήτου, | πληροφοροῦσα ἅμα
αὐτοῖς τὴν ἀξίαν ἐκλογὴν τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ διαδόχου
| της, οὐδὲν ἥτιον ἀναπληρώσοντος τὴν ἔλλειψιν αὐτῆς διὰ τῶν θεαρέ-
σιων ἀρετῶν καὶ τῆς φρο | νήσεως καὶ τοῦ ζήλου αὐτοῦ φροντίση δὲ
ἵνα ἀναγνωσθῇ ἐπ' ἐκκλησιῶν καὶ τὸ προσταλὲν | ἐκκλησιαστικὸν Γράμ-
μα τῆς εἰδήσεως ἐπὶ τῇ κανονικῇ ἀποκαταστάσει αὐτοῦ. Ἡ δὲ τοῦ |
Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετὰ τῆς Ἱερότητός της.

,αωξή', Δεκεμβρίου δ:

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς			
† ὁ Κυζίκου Νικόδημος	ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς		
† ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος	»	»	»
† ὁ Δέρκων Νεόφυτος	»	»	»
† ὁ Βερόδοίας Σωφρόνιος	»	»	»
† ὁ Δράμας Μελέτιος	»	»	»
† ὁ Φιλαδελφείας Μελέτιος	»	»	»
† ὁ Γάμου καὶ χώρας Χρῦσανθος	»	»	»
† ὁ Κορυτζᾶς Νεόφυτος	»	»	»

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

¹⁾ Γρηγόριος ΣΤ'. Ἐπατριάρχευσε δὶς, τὸ πρῶτον τῷ 1835 - 1840 καὶ τὸ δεύτερον τῷ 1867 - 1871 (Μ. Γ ε δ ε ώ ν, Π. Π. σσ. 692 καὶ 703. Περὶ αὐτοῦ βλ. καὶ Μητροπολίτου Σάρδεων Γ ε ρ μ α ν ο ῦ, Συμβολὴ εἰς τοὺς Πατριαρχικοὺς Καταλόγους σσ. 177 κ. ἑ. ἔνθα τὰ ὑπομνήματα τῶν ἐκλογῶν καὶ τὸ ἐγγραφο τῆς παραιτήσεώς του).

²⁾ Μιχαὴλ Καβάσιλας κατὰ κόσμον, γεννηθεὶς ἐν Καλύμνῳ. Διετέλεσε δὶς Μητροπολίτης Κρήτης 1868 - 1873 καὶ 1877 - 1882. Περὶ αὐτοῦ βλ. «Κρητικὰ Χρονικὰ» Γ' σ. σ. 323, 328, Τ ω μ α δ ά κ η, σ. 133 καὶ ἐφ. Ἡρακλείου «Μίνως» 21 Αὐγούστου 1882, ἀριθ. φυλ. 80, ἔνθα νεκρολογία αὐτοῦ.

^{*)} Λόγω τῆς ἐν Κρήτῃ ἐπαναστάσεως τοῦ 1866.

^{†)} Θὰ πρόκειται περὶ τοῦ ἐνταῦθα ἀμέσως δημοσιευομένου ὑπ' ἀριθ. 2 πατριαρχικοῦ γράμματος.

2

Γράμμα συνοδικὸν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Στ' ¹ πρὸς τοὺς δημογέροντας καὶ προκρίτους τῆς Ἐπαρχίας Διδυμοτείχου περὶ τοῦ ἀδυνάτου τῆς ἀνακλήσεως τῆς μεταθέσεως τοῦ τέως Μητροπολίτου αὐτῶν Μελετίου εἰς τὴν Μητρόπολιν Κρήτης (Δεκέμβριος 1868).

^{*)} Αριθ. χειρ. Ἱστορικοῦ Μουσείου Κρήτης Α/Α 219, Φακ. 4/5. Ἐπὶ διφύλλου κοινοῦ χάρτου γεγραμμένου ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Κατάστασις διατηρήσεως καλή, πρόκειται περὶ ἀπογράφου. Διαστ. 0,37×0,25.

^{*)} Αριθ. Πρ. 5833

• Δ. 3792

† Γρηγόριος ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Τιμιώτατοι Δημογέροντες καὶ Πρόκριτοι εὐλογημένοι χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας Διδυμοτείχου, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά, | χάρις εἶη ὑμῖν καὶ εὐχὴ παρὰ Θεοῦ. Ἐλάβομεν εὐμενῶς τὸ ἀπὸ κγ', τοῦ παριπλεύσαντος μηνὸς σταλὲν ἡμῖν υἱὶ | κὸν ὑμῶν γράμμα, ἰδόντες καὶ ὅσα πρὸ αὐτοῦ τηλεγραφικῶς ἀνηγγείλατε ἡμῖν περὶ τῆς μεταθέσεως τοῦ τέως χρη | ματίσαντος Ἀρχιερέως ὑμῶν, ἀγαπητοῦ ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ κὺρ Μελετίου ² εἰς τὴν Ἀγιωτάτην Μητρόπολιν | Κρήτης, παριστιῶντες τὴν λύπην καὶ ἀθυμίαν ὑμῶν διὰ τὴν σιέρησιν τῆς ἱερότητός του, πρὸς ὃν τρέφοντες ἄπειρον | σεβασμὸν καὶ ἀφοσίωσιν, ἐκλιπαρεῖτε θεομῶς, ἵνα χάριν τῆς ἡσυχίας καὶ τῶν συμφερόντων ὑμῶν ἀνακληθῆ ἢ τῆς μεταθέ | σεως αὐτοῦ προᾶξις. Ἀναγνωσθέντος τοίνυν συνοδικῶς τοῦ τε τηλεγραφήματος καὶ τοῦ Γράμματος ὑμῶν, σπεύδομεν διὰ τῆς | παρούσης Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς πληροφορεῖσαι τῇ ὑμῶν τιμιότητι, ὅτι αἰείποτε τὴν πνευματικὴν ἀνε | σιν καὶ τὰ συμφέροντα τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων πνευματικῶν τέκνων τῆς ἐπιποθοῦσα, καὶ κηδομένη φιλοσιόργως ἀγία | τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἐν τῇ πράξει ταύτῃ τῆς μεταθέσεως τῆς ἱερότητός του οὔτε προέθετο, οὔτε ἐφαντάσθη ὅπως λυπῆσαι ὑμᾶς, | οὔτε ἐθεώρησε πιθανὴν βλάβην τινὰ ἢ ἀνησυχίαν τῶν ἐπαρχιωτῶν χριστιανῶν, πολλῶ δὲ πλεον οὐδὲ ἀφορμὴν ἔλαβεν | ἀπὸ τῶν κατ' αὐτοῦ, ὡς ὑποπιεύσατε, σταλεισῶν μερικῶν ἀναφορῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐκκλησία οὐδεμίαν σημασίαν ἔδω | κεν, ἀλλὰ ἀνώτεροι λόγοι ἐκκλησιαστικοὶ καὶ πολιτικοὶ ὑπηγόρευσαν ἀναγκαίως καὶ ἀπαραιτήτως τὴν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κρή | της

μετάθεσιν αὐτοῦ, αὐτὰ δηλονότι τὰ ἀρχιερατικὰ αὐτοῦ προσόντα τῆς ἀρετῆς καὶ ἀγαθότητος, καὶ τῆς πρὸς διαλλαγὴν καὶ | εἰρήνην ἔμφρονος συμπεριφορᾶς του, δι' ὧν πλεονεκτημάτων αὐτοῦ χαίρων ἀγαθὴν ὑπόληψιν παρὰ τε τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ | τῇ Ὑψηλῇ Κυβερνήσει, καὶ ἐλπίδας παρέχων χρηστὰς νουνεχοῦς, καὶ τελεσφόρου καὶ πιστῆς ἐκδηλώσεως, ἀνεφάνη ὁ μᾶλλον κατ' | ἀλλήλους καὶ ἀρομόδιος εἰς τὴν Ἀρχιερατικὴν Κυβέρνησιν τῆς ἐπαρχίας Κρήτης, εἰς ἣν καὶ ἐτελέσθη ἡ μετάθεσις αὐτοῦ διὰ τε τῶν κατ' | νομικῶν νενομισμένων ἱερῶν τελετῶν, καὶ διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ὑψηλοῦ Βασιλικοῦ Περαιτίου³. ὥστε ὡς βλέπετε καὶ ἡ τιμιότης ὑμῶν, | ἡ ἐξ ἀνάγκης ἐκκλησιαστικῶς καὶ πολιτικῶς προκληθεῖσα, καὶ κατ' ἄμφω περαιωθεῖσα ἀποκατάστασις αὐτοῦ οὐκ | ἔστιν ὅπως δύναται ἀνακληθῆναι καὶ καταργηθῆναι. ἄλλωστε οὔτε εὐλογον θεωροῦμεν τὸν φόβον τῆς ἀνησυχίας ὑμῶν, ἢ βλάβης τῶν συμφερόντων ὑμῶν ἐκ τῆς συνήθους καὶ κανονικῆς ταύτης Πράξεως τῆς Ἐκκλησίας, ἣτις | καθὼς προϋνόησε κατὰ χρέος ὑπὲρ τῆς ἐπωφελοῦς ποιμαντορίας τῆς Ἐπαρχίας Κρήτης, οὕτως ἐμέλησεν αὐτῇ καὶ ὑπὲρ τοῦ | ἀξίου διὰ τὴν Μητρόπολιν Διδυμοτείχου διαδόχου, οὔτε ἀγνοεῖτε, φρονοῦμεν, ἡ ὑμῶν τιμιότης, ὅτι ὁ εἰς ταύτην ἀπὸ | τῆς Μητροπόλεως Κρήτης μετατεθεὶς ἀγαπητὸς ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς κὺρ Διονύσιος⁴, ἀνὴρ χαρακτῆρος ἐμβροίτου καὶ | ἀνεπιλήπτου, καὶ παιδεία καὶ πολυπειρία καὶ συνέσει πεπλουτισμένος, καὶ παρὰ ταῦτα, ὡς αὐτόχθων, ἐθάρε' ὧν τὸν αὐτόθι ἡθῶν | καὶ ἐθῶν, κατ' ἐξαίρετον λόγον προετιμήθη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, ὡς πολλῶ τῷ μέτρῳ ἀναπληρώσων τὴν ἔλλειψιν τοῦ προ | κατόχου του· καὶ ἂν λόγοι τινὲς ἀπέτρεψαν τὴν εἰς Κρήτην ἐπάνοδον αὐτοῦ⁵, οὐδεμίᾳ ὁμως ἀμφιβολία, ὅτι διὰ τῶν | θεοφιλῶν ἀρετῶν του καὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ζήλου του ἔσεται ἐπίσης ἐπωφελῆς τῷ νέῳ ποιμνίῳ του, καὶ προσιάτης τῶν συμ | φερόντων αὐτοῦ, καὶ ἐπίσης ἀγαπητὸς καὶ σεβαστὸς παρὰ τοῖς χριστιανοῖς του. Ταῦτα τοίνυν πληροφοροῦντες ὑμᾶς, συμβου | λεύομεν καὶ παραινοῦμεν πατρικῶς, ὅπως καταπαύσητε τὴν ἄκαιρον ταραχὴν τῶν καρδιῶν ὑμῶν, καὶ συναρμολογού | μενοι τῇ προνοητικῇ ἀποφάσει τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῇ ὑψηλῇ βουλήσει καὶ ἐπινεύσει, ὧν οὐκ ἔστιν ἄλλως γενέσθαι, ἐφησυχάσητε | ὡς φρόνιμοι καὶ εὐσεβεῖς Χριστιανοί, παραιτούμενοι παντὸς κινήματος ἀπροσφόρου, ἐν βεβαιότητι, ὅτι πεῖραν λαβόντες τῶν | θεαρέσιων πλεονεκτημάτων τοῦ νέου Ἀρχιερέως ὑμῶν, θέλετε εὐγνωμονεῖτε πρὸς τὴν ἐκκλησίαν διὰ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτοῦ. ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μεθ' ὑμῶν.

Ἰωάννης Δεκεμβρίου δ'

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ εὐχέτης

† Ὁ Κυζίκου Νικόδημος

ἐν Χριστῷ εὐχέτης

† ὁ Δέρκων Νεόφυτος	ἐν Χριστῷ εὐχέτης
† ὁ Δράμας Μελέτιος	» »
† ὁ Γάνου καὶ χώρας Χρῦσανθος	» »
† ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος	» »
† ὁ Βεροίας Σωφρόνιος	» »
† ὁ Φιλαδελφείας Μελέτιος	» »
† ὁ Κορυζῆς Νεόφυτος	» »

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

- 1) Τὰ περὶ αὐτοῦ βλ. ἐν ὑποσημειώσει 1 προηγουμένου ἐγγράφου.
- 2) Βλ. ὑποσημείωσιν 2 προηγουμένου ἐγγράφου.
- 3) Τοῦτο τουρκιστὶ συντεταγμένον εὑρηται κατατεθειμένον ἐν τῷ Ἱστορικῷ Μουσείῳ Κρήτης.
- 4) Ὁ μετέπειτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Βλ. Κρητικὰ Χρονικὰ Γ' ο. σ. 318, 321, 323 καὶ Τωμαδάκη σ. 132. Ἐπ' αὐτοῦ, κατὰ τὸ 1862, ἐτέθη ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ Ἡρακλείου.
- 5) Ἐξ αἰτίας τῆς ὑπ' αὐτοῦ τηρηθείσης στάσεως κατὰ τὴν ἐκανάστασιν τοῦ 1866.